

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2004-2005

13 januari 2005

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING, WETENSCHAP EN INNOVATIE

Vraag om uitleg van mevrouw Cathy Berx tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over problemen in verband met het overstappen naar andere studierichtingen in concentratiescholen

Vraag om uitleg van mevrouw Cathy Berx tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over (her)inschrijvingen in concentratiescholen

Vraag om uitleg van mevrouw Cathy Berx tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het besluit van de federale minister van Werk betreffende de bescherming van stagiairs en de gevolgen ervan voor de administratieve belasting van de scholen

Vraag om uitleg van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de SERV-enquête rond psychische vermoeidheid van hogeschooldocenten en -lectoren

Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie

Donderdag 13 januari 2005

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 14.37 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Cathy Berx tot de heer Frank Vandembroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over problemen in verband met het overstappen naar andere studierichtingen in concentratiescholen

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Berx tot de heer Vandembroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over problemen in verband met het overstappen naar andere studierichtingen in concentratiescholen.

Mevrouw Berx heeft het woord.

Mevrouw Cathy Berx: Mevrouw de voorzitter, mijn vraag om uitleg betreft de problematiek van het overstappen naar een andere studierichting in een concentratieschool of, zoals ze tegenwoordig vaak worden genoemd, een kansarme school. Zeker binnen de grootstedelijke context, maar misschien ook daarbuiten, worden deze scholen met betrekking tot het overstappen naar een andere studierichting in het secundair onderwijs met een zeer specifieke problematiek geconfronteerd.

Het gaat om leerlingen die een bepaalde opleiding in een bepaald jaar van een bepaalde graad volgen en dan naar een andere studierichting overstappen. Op zich is de mogelijkheid tot heroriëntering een zeer goede zaak. De leerling moet zo goed mogelijk in functie van zijn talenten, zijn mogelijkheden en zijn interesses worden georiënteerd. Wan-

neer een groot aantal leerlingen, zeker in de hogere jaren, overstapt naar een studierichting die op geen enkele wijze bij hun vorige studierichting of studierichtingen aansluit, wordt de school met een aantal pedagogische problemen geconfronteerd.

Een veel voorkomend voorbeeld betreft de leerlingen die na het eerste jaar van de tweede graad BSO van een nijverheidstechnische richting naar de richting kantoor overstappen. Een aantal scholen hebben me laten weten dat dit voor problemen zorgt.

Mijnheer de minister, onderkent u dit probleem? Vindt u het nodig om hiervoor een aantal oplossingen te ontwikkelen? Welke mogelijke oplossingen hebt u in dit verband voor ogen? Heroriëntatie moet uiteraard mogelijk blijven. Zou het evenwel niet beter zijn dit, bijvoorbeeld, aan een positief advies van de toelatingsklassenraad te koppelen?

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Mevrouw de voorzitter, ik zou me kort bij deze vraag om uitleg willen aansluiten. Mevrouw Berx situeert dit probleem vooral in stedelijke concentratiescholen. Mijns inziens mag het probleem evenwel ruimer worden geschetst. Dit probleem stelt zich immers in alle Vlaamse secundaire scholen. Het stelt zich overigens niet enkel in het BSO of in het TSO. Leerlingen die van een richting in het ASO naar industriële wetenschappen overschakelen, zorgen soms ook voor gelijkaardige problemen.

Mevrouw Berx heeft een terechte vraag gesteld en ik ben zeer benieuwd naar het antwoord van de minister. Ik wil er evenwel op wijzen dat leerlingen op verschillende tijdstippen van richting kunnen veranderen. Deze week is in dit verband uitermate

Helsen

belangrijk. Voor 15 januari is het namelijk mogelijk binnen eenzelfde schooljaar naar een andere richting over te schakelen. Deze overstap wordt niet steeds door de school van herkomst of door het CLB begeleid. Ik vind dat heroriëntering in de loop van een schooljaar mogelijk moet blijven en ik pleit uiteraard voor een goede oriëntering op het einde van elk schooljaar. Een goede begeleiding lijkt me evenwel nodig. Leerlingen die een foutieve keuze maken, komen vaak in een watervalstelsel terecht en verliezen hun motivatie. Dit resulteert vaak in een ongekwalficeerde uitstroom, hetgeen we ten sterkste willen voorkomen.

Mijnheer de minister, ziet u met betrekking tot de heroriëntering in de loop van een schooljaar de mogelijkheid om in een bepaalde procedure te voorzien?

De voorzitter: De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen: Mevrouw de voorzitter, het kan aan mij liggen, maar ik moet eerlijk toegeven dat ik de vragen van de vorige sprekers niet goed kan plaatsen. Het gaat hier om oriëntering en om de mogelijkheid om een bepaalde studiekeuze in de loop van een schooljaar bij te sturen. Ik begrijp echter niet goed welke klemtonen de vorige sprekers precies willen leggen. Ik begrijp niet of ze nu voor of tegen de heroriëntering zijn. De vorige sprekers hebben zich voor heroriëntering tijdens een schooljaar uitgesproken. Ze hebben het tevens over de rol van de CLB's, van de scholen, van de leerkrachten en van de verschillende raden in een school gehad. Ik begrijp echter niet waar ze naartoe willen.

Momenteel stellen we vast dat de scholen en de CLB's de oriëntering bij het begin en op het einde van de eerste graad van het secundair onderwijs op een zeer protectionistische wijze benaderen. Ik weet dat ik me cru uitdruk. De scholen en de CLB's zouden, samen met de ouders en de betrokken leerling, moeten trachten op een ordentelijke wijze tot een oriëntering te komen waar de leerlingen het meeste baat bij hebben. Nu geven ze liever een B-attest en laten ze een leerling liever een jaar opnieuw doen. Ik vind dat de klemtoon te veel op de school en niet voldoende op de leerling wordt gelegd.

Ik ben een groot voorstander van een zo flexibel mogelijk, in het belang van de leerling opererend systeem. Het is natuurlijk niet de bedoeling de schoolorganisatie hopeloos overhoop te gooien. Dit moet gebeuren op het ogenblik dat een leerling het basisonderwijs heeft verlaten en op het punt staat het secundair onderwijs te betreden.

De afgelopen jaren hebben de scholengroepen en -gemeenschappen op dit vlak een bijzonder hoopgevend signaal gegeven. Vroeger speelde de concurrentie tussen de scholen, die toen individuele entiteiten vormden, een grote rol in de oriëntatie van leerlingen. Een van de grote voordelen van de creatie van de scholengroepen en -gemeenschappen is het wegvallen van deze concurrentie. Zowat alle mogelijke studierichtingen zijn binnen eenzelfde scholengroep of -gemeenschap aanwezig. Het is zelfs mogelijk om leerlingen van verschillende graden bij elkaar te brengen en pas nadien tot oriëntatie over te gaan.

Aangezien het belang van de leerling voor mij prioritair blijft, begrijp ik niet waar de vorige sprekers naartoe willen. Zonder vooruit te willen lopen op het antwoord van de minister, zou ik dan ook de vraag willen stellen of de overheid in verband met deze oriëntering desiderata naar voren kan schuiven. Dit laatste is uiteraard een open vraag.

De voorzitter: De heer Voorhamme heeft het woord.

De heer Robert Voorhamme: Mevrouw de voorzitter, ik zou me willen aansluiten bij de vraag om meer precisering van de heer Van Baelen. Het is mij ook niet duidelijk waar mevrouw Berx en mevrouw Helsen precies heen willen.

Wat het probleem van de oriëntering betreft, ben ik het eens met de heer Van Baelen. De scholengemeenschappen betekenen in dit verband een belangrijke stap in de goede richting. Ik stel evenwel vast dat de oriëntering in de praktijk negatief wordt beïnvloed door de verschraving van het aanbod, die zich vooral in het technisch en in het beroepsonderwijs voordoet. Aangezien het hier een zeer algemene probleemstelling betreft, verwacht ik evenwel niet dat de minister hier vandaag uitgebreid op ingaat.

Studierichtingen ontwikkelen zich soms op een spectaculaire manier en veroorzaken in sommige

Voorhamme

gevallen een zeker aanzuigeffect. De richting kantoor in het BSO is hiervan een goed voorbeeld. Ik heb me al geregeld de vraag gesteld of we die richting niet beter zouden verbieden of afschaffen. Voor bepaalde leerlingen is deze richting, vooral omwille van uiterlijke fenomenen, bijzonder aantrekkelijk. De aantrekkingskracht van deze richting heeft evenwel een misleidend effect.

Ondanks de bestaande behoefte, verschaalt het aanbod aan studierichtingen in het beroeps- en in het technisch onderwijs die meer binnen het traditioneel nijverheidsonderwijs moeten worden gesitueerd. Dit leidt ertoe dat leerlingen met een zeker potentieel uiteindelijk niet op de juiste plek terechtkomen.

Wat de efficiënte oriëntering betreft, zou deze problematiek wel eens belangrijker kunnen zijn dan de problemen die mevrouw Berx hier initieel heeft aangekaart. Deze spontane, maar ongewenste dynamiek heeft ertoe geleid dat bepaalde noodzakelijke studierichtingen binnen scholengemeenschappen nauwelijks meer aan bod komen.

De voorzitter: Mevrouw Berx heeft het woord.

Mevrouw Cathy Berx: Gezien de opmerkingen van de vorige sprekers, zal ik mijn vraag om uitleg een beetje verduidelijken en specificeren. De heer Voorhamme heeft het terecht over de verschraling van het aanbod. Over het belang van de scholengemeenschappen of van een goede oriëntering bestaat uiteraard ook geen discussie. Het is duidelijk dat de oriëntering bij de intrede in het secundair onderwijs op een degelijke manier moet gebeuren. Mij gaat het om die leerlingen die naar een andere studierichting overstappen zonder over de nodige startcapaciteiten of competenties te beschikken.

Deze competenties worden in de loop van een bepaalde periode opgebouwd. Wie zomaar naar een andere studierichting overstapt, beschikt niet over de bagage die de andere leerlingen stilaan hebben opgebouwd. Een leerling die de studierichting kantoor heeft gevolgd, heeft een aantal algemene vakken gekregen en heeft zich met een aantal administratieve zaken beziggehouden. Indien deze leerling plots naar een nijverheidstechnische richting overstapt, ontbeert hij in feite de bagage om in zijn nieuwe richting aansluiting te vinden. Dat is de kern van mijn vraag om uitleg.

De voorzitter: Mevrouw Michiels heeft het woord.

Mevrouw An Michiels: Mevrouw de voorzitter, ik zou me bij de vraag om uitleg van mevrouw Berx willen aansluiten. Het gebeurt vaak dat leerlingen die naar een andere studierichting overstappen, niet over de nodige bagage beschikken.

Mijnheer de minister, zou het niet mogelijk zijn de scholen duidelijk te maken dat ze leerlingen die van studierichting willen veranderen, hierop moeten wijzen? Dat een leerling meent van richting te moeten veranderen, betekent niet dat een school die leerling zomaar moet inschrijven. De school moet de leerling erop wijzen dat hij rekening moet houden met de bagage die hij ontbeert.

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw de voorzitter, ik zal de hier gestelde vragen in enigszins omgekeerde volgorde beantwoorden. Bovendien zal mijn antwoord een voorlopig karakter hebben. Ik ben namelijk van plan hier eerst zelf nog wat over na te denken.

Op de vraag van mevrouw Michiels zal ik straks nog even terugkomen.

Ik ben het eens met de heer Voorhamme dat we eigenlijk een breder debat zouden moeten voeren. Het gaat niet enkel om leerlingen die binnen een school een studierichting kiezen waarvoor ze eigenlijk niet klaar of niet geschikt zijn. Het gaat eveneens om het aanbod buiten die ene school.

Wat het onderwijsaanbod betreft, zou ik hier graag verwijzen naar een school in Antwerpen die de heer Voorhamme en ikzelf enkele dagen geleden hebben bezocht. Wat houdt het aanbod aan nijverheidsonderwijs in Antwerpen momenteel nog in? Kan de Vlaamse overheid op dit vlak ingrijpen? Ik heb geen pasklaar antwoord op deze vraag, maar we moeten zeker, zoals de heer Voorhamme heeft opgemerkt, een breder debat voeren.

Ik ben het gedeeltelijk ook eens met de heer Van Baelen, maar ik weet niet of we uiteindelijk dezelfde conclusies zouden trekken. Deze vraag om uitleg heeft iets intrigerends, zeker vanuit het oogpunt van de passieve en actieve onderwijsvrijheid die we in dit land steeds hebben gehuldigd. De vrijheid

Vandenbroucke

van onderwijs houdt uiteraard in dat verschillende scholen een verschillend profiel kunnen hebben.

Zoals de heer Van Baelen heeft opgemerkt, trachten we in de scholengemeenschappen een volledig assortiment aan te bieden. Leerlingen moeten een correcte keuze krijgen. De particuliere belangen van de instellingen mogen hierbij geen rol spelen. We merken dat individuele scholen kiezen voor een eigen profiel. Dat is iets wat we niet met strenge hand sturen.

Als een leerling in een school van richting verandert en die school zou hypothetisch zeggen dat dat niet kan, dan heeft die school eigenlijk gezegd dat die leerling niet in deze school kan blijven. Dat strookt niet met het inschrijvingsrecht. Ik wil daar nog geen conclusie uit trekken, maar eigenlijk zegt de school dan dat de leerling daar om louter pedagogische redenen niet langer inschrijfbaar is, post factum. Als een school zegt dat de leerling in die school kan zitten voor de ene richting maar niet voor een andere, dan strookt dat niet met het inschrijvingsrecht in scholen die voor het overige vrij worden gelaten in het zichzelf aanmeten van een profiel, en vervolgens met de keuzevrijheid van de leerling in de school. U raakt daar dus een zeer gevoelige en gecompliceerde kwestie aan.

De vraag die hierbij rijst, is inderdaad hoe we oriënteren. Dat is de brede vraag naar studiekeuzebegeleiding en -oriëntatie. Hoe gebeurt dat? Gebeurt dat adequaat genoeg binnen de school? Wat is de rol daarin van de CLB's? Ik denk dat we daar zeker op moeten terugkomen als we het hebben over de beleidsnota. Ik ben geïnteresseerd in de mening van elkeen in deze commissie, want er zijn hier mensen met ervaring op dat vlak.

Het gaat dus eigenlijk om een vraag naar oriëntering. Het is zo dat je in de huidige regelgeving eigenlijk al toelatings- en overgangsvoorwaarden hebt. Ik verwijs met name naar het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002. In vergelijking met de daaraan voorafgaande periode is de rol van de toelatingsklassenraden uitgebreid. Studieveranderingen worden in sommige gevallen immers afhankelijk gesteld van een beslissing of advies van de klassenraad, verbonden aan de studierichting waarvoor de leerling opteert. Andere studieveranderingen zijn en blijven van rechtswege toegelaten, al is het na-

tuurlijk duidelijk dat leerlingen zeker baat hebben bij een gedegen advies van de school, van het CLB en/of van de klassenraad. Tot op heden zijn dat echter vrijblijvende adviezen. De klemtoon ligt dus op raadgeving en begeleiding en op het geven van een indicatie over de latere slaagkansen van de leerling, behoudens enkele gevallen.

Wat u suggereert in uw vraag is dat er een positief advies zou moeten zijn van de toelatingsklassenraad. Behoudens de vaststelling dat dat niet strookt met de passieve en actieve onderwijsvrijheid die we in ons land huldigen, is dat een denkspoor dat volgens mij veronderstelt dat de toelatingsklassenraad aanzienlijk wordt geprofessionaliseerd. Op dit moment is de reële praktijk dat die toelatingsklassenraad geen zeer gedegen beoordeling geeft, voor zover ik daar ondertussen zicht op heb. Wat u zegt, veronderstelt dus eigenlijk een functioneringswijze die er waarschijnlijk nog niet is.

Op dit ogenblik ben ik dus geneigd om te zeggen dat ik het denkspoor dat u suggereert niet ga volgen. Ik onderschrijf wel het belang van de juiste keuze, en dus het belang van goede begeleiding en het belang van een voldoende breed aanbod. Ik sluit niet uit wat u zegt: ik zeg dus niet dat dit volstrekt niet kan en dat we nooit moeten nadenken over de rol van de toelatingsklassenraad enzovoort. Ik wil dat niet uitsluiten, maar op zijn minst wil ik daar eerst toch nog eens grondig over nadenken en daar een ernstig onderzoek aan wijden vooraleer we zoiets zouden beslissen. Ik heb er eerlijk gezegd nog niet de gelegenheid toe gehad, maar ik ga aan mijn medewerkers en aan het departement vragen om daar eens zeer goed over na te denken.

De voorzitter: Ik zou hier zelf nog aan willen toevoegen dat een overstap naar een andere richting nog niet zo lang geleden altijd het voorwerp was van een toelatingsklassenraad. Wanneer leerlingen overschakelden, moest dit worden voorgelegd aan een toelatingsklassenraad. Ik denk dat die verplichting enkele jaren geleden is weggefallen. Ik denk echter dat er vooral goed werk moet worden gemaakt van de verbetering van de advisering. Er moet een uitvoerig advies komen in plaats van zomaar uit de losse pols zaken op papier te zetten over onderwijsvormen waar men geen benul van heeft.

Op dat gebied is het ASO nogal eens in de fout gegaan: vanuit het ASO kwamen vaak voorstel-

Voorzitter

len die niet mogelijk waren maar ingegeven waren door het niet-kennen van het technisch en beroeps-onderwijs. Ik heb zelf meerdere keren meegemaakt dat iemand bijvoorbeeld onvoldoende wiskunde kent maar van het ASO het advies krijgt over te stappen naar industriële wetenschappen. Dat is nu een sterk voorbeeld, maar ik denk dat er nog altijd werk kan worden gemaakt van de verbetering van het advies van de diverse klassenraden en deliberatiegroepen.

Mevrouw Berx heeft het woord.

Mevrouw Cathy Berx: Ik dank de minister voor zijn antwoord en ik kijk ook uit naar het verdere onderzoek. Mijnheer de minister, ik wil u niet blijven beladen met allerhande onderzoeken, maar ik denk dat het wel nuttig is om ook dit soort dingen te bekijken. De vraag van de school lijkt me voor een gedeelte ook financieel: 'Als er nu echt heel veel leerlingen overstappen maken en als er daar problemen mee zijn, wordt dat dan meegerekend of niet?' Men zegt dat het ook pedagogisch bezwaarlijk is als er leerlingen zijn met minder bagage. Eerst en vooral moet er juist worden georiënteerd. Laat daarover geen enkele discussie bestaan. Als het een vrijblijvend advies is en men legt dat naast zich neer, dan kan dat, ondanks alle informatie die men geeft, toch wel een impact hebben op de belasting van leerkrachten, die dat op een goede manier willen aanpakken en die jongeren willen bijscholen om de schade zo snel mogelijk in te halen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Cathy Berx tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over (her)inschrijvingen in concentratiescholen

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Berx tot de heer Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over (her)inschrijvingen in concentratiescholen.

Mevrouw Berx heeft het woord.

Mevrouw Cathy Berx: Ik heb nogmaals een vraag in verband met inschrijving en herinschrijving in wat men concentratie- en kansarmoedescholen noemt. Ook hier wil ik het hebben over een specifieke problematiek.

Mijnheer de minister, u bent onlangs op bezoek geweest in Antwerpen, waar u misschien wel over een aantal van die problemen zal hebben gehoord. Het gaat erom dat leerlingen zich ergens inschrijven of herinschrijven maar dit tegelijkertijd ook doen in één of meerdere andere scholen. Het gaat hier dan niet om ouders die kamperen voor een school om er op tijd te zijn, maar gewoon om scholen waar er niet echt een probleem is van een teveel aan leerlingen die zich willen inschrijven. Dat stelt de school voor een aantal organisatorische problemen, omdat men op die manier moeilijk zicht kan krijgen op het aantal leerlingen dat uiteindelijk ook echt het jaar zal aanvatten in die school.

Het blijkt dat het GOK-decreet deze problematiek heeft versterkt. Uit de contacten die ik heb gehad blijkt dat het voordien heel anders was. Soms moet een school zelfs leerlingen weigeren die zich willen inschrijven omdat ze volzet is, terwijl ze dan achteraf voor de vaststelling staat dat ze eigenlijk helemaal niet volzet was omdat een aantal leerlingen zich hadden ingeschreven maar toch niet van plan waren om het schooljaar in die school te starten. Een van de mogelijke oplossingen zou kunnen zijn dat scholen werken met een soort gecentraliseerde databank waar de in- en uitschrijvingen worden geregistreerd, bijvoorbeeld binnen het raam van het LOP. Het zou dus een taak kunnen zijn van het LOP om goed de inschrijvingen en uitschrijvingen te bekijken. Ook hier wil ik u vragen of u dat probleem onderkent. Moet aan scholen de mogelijkheid worden gegeven om leerlingen die nog elders zijn ingeschreven, te weigeren zolang ze elders niet zijn uitgeschreven? Zou het nuttig zijn om met zo'n databank te werken?

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw de voorzitter, zoals ik gisteren reeds in de plenaire zitting heb gezegd, onderken ik zeker en vast dat het inschrijvingsrecht enkele onbedoelde effecten teweegbrengt. Het is precies daarom dat ik in mijn beleidsnota stel dat we het inschrijvingsrecht van jongeren en hun ouders in een

Vandenbroucke

school van hun keuze blijven verdedigen, maar ook zoeken naar mogelijkheden om de niet-gewenste effecten van dit recht te vermijden en naar instrumenten om actief de diversiteit van de schoolbevolking te stimuleren.

Ik wil het echter niet bij deze intentie laten. Wat ik nog kan toevoegen aan wat ik gisteren heb gezegd, is dat ik ondertussen een werkgroep heb samengesteld met experts uit het onderwijsveld en met mensen van het kabinet en de administratie om een haalbare pragmatische oplossing te zoeken voor een aantal van deze ongewenste effecten.

Op uw precieze vraag over ouders die hun kind al ergens hebben ingeschreven en dan naar een andere school gaan, kan ik het volgende zeggen. Het huidige GOK-decreet erkent het reeds in een andere school ingeschreven zijn niet als weigeringsgrond. Wel wordt van ouders van kleuters een verklaring op eer gevraagd dat hun kind niet in een andere school is ingeschreven. De werkgroep zal ook dit item meenemen in haar onderzoek.

Ten slotte wil ik het nog hebben over data. Het Lokaal Overlegplatform kan instrumenten ontwikkelen om ouders te sensibiliseren hun kinderen niet in verschillende scholen in te schrijven of hen uit te schrijven eens definitief voor een andere school is gekozen. Het aanleggen van een databank 'in- en uitschrijvingen' binnen een LOP, zodat de verschillende inschrijvingslijsten kunnen worden vergeleken, is een mogelijk denkspoor, maar legt een zware administratieve last bij een orgaan dat daartoe niet is uitgerust. Ik wil momenteel echter nog niet vooruitlopen op de conclusies van de werkgroep die dat eventueel ook zou kunnen suggereren.

Mevrouw Cathy Berx: Ik dank de minister voor zijn antwoord. Ik heb nog een klein vraagje. U zegt dat die werkgroep is samengesteld uit experts van het kabinet en van de administratie. Worden daarin ook een aantal mensen van de scholen zelf opgenomen?

Minister Frank Vandenbroucke: Inderdaad, het gaat niet alleen om 'mensen van Brussel', maar ook om mensen van het terrein.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Cathy Berx tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het besluit van de federale minister van Werk betreffende de bescherming van stagiairs en de gevolgen ervan voor de administratieve belasting van de scholen

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Berx tot de heer Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het besluit van de federale minister van Werk betreffende de bescherming van stagiairs en de gevolgen ervan voor de administratieve belasting van de scholen.

Mevrouw Berx heeft het woord.

Mevrouw Cathy Berx: Op 21 september 2004 vaardigde federaal minister van Werk Vandenbossche een besluit uit betreffende de bescherming van stagiairs. Deze nieuwe regelgeving is ook van toepassing op leerlingen, cursisten en studenten die een stage volgen buiten de onderwijsinstelling, bijvoorbeeld in een andere onderwijsinstelling in het kader van de lerarenopleiding, in een ziekenhuis, in een onderneming, enzovoort.

Deze regelgeving brengt extra kosten en ook heel wat extra planlast mee voor de directeur/preventieadviseur, in het bijzonder voor de school/stagegever maar eventueel ook voor de school die stagiairs uitzendt. Bovendien staan de scholen voor een groot probleem wanneer en zolang stagegevers hun verplichtingen op basis van dat KB niet nakomen. De stage mag volgens het KB heel duidelijk niet beginnen zolang de resultaten van de risicoanalyse en het inlichtingsformulier met betrekking tot het gezondheidstoezicht niet binnen zijn. Scholen kunnen die stagegevers uiteraard niet dwingen om dit in orde te brengen en de scholen en de CLB's mogen het gezondheidstoezicht ook niet langer zelf organiseren. Tot nog toe was dat wel het geval. Een attest van de huisarts of de CLB-arts is niet meer geldig.

Een tijd geleden heb ik een vraag om uitleg gesteld over de financiële en administratieve gevolgen van niet-onderwijsreglementering voor scholen. U antwoordde zeer voorzichtig en genuanceerd. U zei dat wat vervelend is voor scholen, dat ook is voor bedrijven. Eerder dan scholen en andere so-

Berx

cial-profitbedrijven uit te sluiten van het toepassingsgebied van een aantal regels, die planlasten en extra kosten betekenen, moest volgens u vooral worden nagekeken of die regel op zich wel noodzakelijk is en niet onevenredig zwaar. Uiteraard moeten regels op hun noodzakelijkheid worden getoetst, maar toch denk ik dat er een onderscheid is tussen enerzijds ondernemingen en instellingen die gemeenschapsgoederen produceren, zoals bijvoorbeeld scholen en ziekenhuizen en anderzijds op winst gerichte ondernemingen en bedrijven. Ondernemingen en bedrijven hebben toch wel meer mogelijkheden om kosten te drukken en inkomsten te maximaliseren. Ik denk dus nog altijd dat we dat debat verder moeten voeren.

Ik keer terug naar die nieuwe regelgeving over de bescherming van stagiairs. In het verslag van de bespreking van de discussienota in deze commissie van 6 december 2004 staat dat u 'overleg heeft gepleegd over deze aangelegenheid met uw collega Vandenbossche. Uit dat overleg is een soepeler benadering gekomen.' U zou daaromtrent een geruststellende omzendbrief hebben gestuurd. Als mijn informatie klopt, hebben de basisscholen zo'n omzendbrief echter nog niet gekregen. Die ongerustheid blijft dan ook redelijk groot. Vooral de basisscholen vrezen dat het door deze nieuwe regelgeving moeilijk zal worden om nog stagiairs uit de lerarenopleiding op te nemen.

Ik surfte net nog naar de website van Edulex, waar ik de omzendbrief SO/2002/09 heb gevonden. Daarin vermeldt u inderdaad een aantal aandachtspunten. Eerst en vooral hebt u het over een flexibele houding en geen repressief optreden van de inspectie 'Toezicht op het welzijn op het werk' gedurende de eerstvolgende maanden. Verder is er het voorstel om potentiële stagegevers, die afwijzend reageren, te verwijzen naar hun preventieadviseur, arbeidsgeneesheer of naar de betrokken regionale directie 'Toezicht op het welzijn op het werk'. Een laatste puntje was een mededeling aan de potentiële stagegevers, dat de tarieven echt wel sterk werden verlaagd en dat dat dus geen reden meer kan zijn om stagiairs te weren.

In de begroting 2005 staat een bedrag van 24 miljoen euro ingeschreven voor het werkgelegenheidsakkoord. Een deel daarvan zou worden gebruikt om tegemoetkomingen te betalen aan bedrijven

om hen zo aan te moedigen om stageplaatsen aan te bieden aan de scholen. Dat is uiteraard een zeer goede zaak.

Nogmaals, ik heb niets tegen het welzijn van de stagiairs, laat dat duidelijk zijn. Hun veiligheid moet natuurlijk gegarandeerd zijn. Erkent u dat de federale regelgeving een bijkomende administratieve belasting betekent voor de scholen, vooral voor de basisscholen, die het moeilijk maakt nog stagiairs uit de lerarenopleiding op te nemen? In welke mate is de benadering voor het onderwijs soepeler dan voor de bedrijfswereid?

In de omzendbrief wordt gerefereerd aan de flexibele houding van de Inspectie in de eerste maanden. Wat houdt dat in? Volstaat een geneeskundig attest van de huisarts of CLB-arts in die periode nog wel? Mag de stage nog beginnen ook al zijn die documenten niet binnengebracht?

Hebben de scholen en bedrijven al gereageerd op deze omzendbrief? Kwam hij tegemoet aan de bekommernissen van de scholen? Zult u hierover nog overleg plegen met de vakorganisaties en vooral met de scholen? Zullen de scholen-stagegevers kunnen genieten van zekere tegemoetkomingen voor de bijkomende kosten die voortvloeien uit dit KB? Of wordt dat exclusief voorbehouden voor bedrijven?

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw Berx, de nieuwe welzijnsverplichtingen zijn een verantwoordelijkheid van de stageverlenende organisaties. Deze organisaties kunnen zich zowel in de publieke als in de private sector situeren, waaronder dus ook scholen kunnen worden begrepen. Ik verwijs naar het KB van 21 september 2004 van de FOD Werk.

In het geval van stageverlenende onderwijsinstellingen zie ik niet meteen een substantiële administratieve taakbelasting, zeker niet voor scholen die samenwerken met een externe preventieadviseur. Iedere onderneming of instelling moet ook voor het eigen personeel beschikken over een risicoanalyse van de arbeidsplek. Het gaat hier dus niet om extra werk. Bovendien wil ik onderstrepen dat planlast niet mag worden ingeroepen tegen de noodzakelijke verantwoordelijkheden die scholen

Vandenbroucke

moeten dragen, ook niet wanneer de extra taakbelasting wordt opgelegd door een andere overheidsinstantie.

De moeilijkheden doen zich echter eerder voor – zoals in andere bedrijven – op het budgettaire vlak. Indien scholen op een externe preventieadviseur een beroep doen, kan dit – wanneer een school twintig of meer werknemers tewerkstelt – extra kosten met zich brengen. Dit laatste kan op zijn beurt leiden tot een verminderde bereidheid stagiairs te aanvaarden. Nochtans zijn stages belangrijk, zij vullen opleidingen aan met ervaring uit de realiteit. Dit is vaak nodig omwille van het nagestreefde beroepsprofiel. Scholen bevinden zich aan beide kanten van de problematiek: als stagevragers voor hun leerlingen, als stageverleners voor stagiairs uit de lerarenopleiding. Daarom willen we tot sluitende afspraken komen over het aantal en de kwaliteit van de stageplaatsen die ter beschikking worden gesteld. Een van de basisvoorwaarden voor de organisatie van stages is uiteraard een sluitende regeling voor de toepassing van de uitvoeringsbesluiten van de wet over welzijn op het werk op de studenten-stagiairs en een oplossing voor de verdeling van de budgettaire lasten die daaruit voortvloeien.

Ik ben me ervan bewust dat het KB van 21 september 2004 deze problemen niet heeft verholpen. Het KB laat echter wel toe om met precieze gegevens het debat te voeren met de werkgevers over een gegarandeerd aanbod van stageplaatsen. Precies omdat we na het KB van 21 september 2004 met problemen bleven worstelen, werken mijn medewerkers en de administratie in samenwerking met de federale diensten verder aan een verheldering en een verfijning van de thematiek.

Onder een soepeler benadering voor onderwijs kunnen we uitsluitend verstaan dat de inspectie 'toezicht op het welzijn op het werk' gedurende dit schooljaar een niet-repressieve aanpak zal hanteren bij eventueel vastgestelde overtredingen in die bedrijven, dus ook scholen, waar stagiairs uit het onderwijs werden opgenomen. Minister Van den Bossche deelde dit reeds mee in haar brief van 21 december 2004, gericht aan de verschillende koepels. Van een structurele flexibele opstelling – specifiek voor onderwijs – werd echter tot op heden door de bevoegde overheid geen enkele melding gemaakt.

We moeten in ieder geval onderzoeken in hoeverre specifiek gezondheidstoezicht voor leraren-stagiairs noodzakelijk is. Afhankelijk van de ingeschatte risico's zullen we daarover kunnen oordelen. Met voornoemde overheid werd daarom afgesproken dat het departement Onderwijs de eerstvolgende maanden knelpunten die door scholen worden signaleerd, zou inventariseren. In afwachting acht ik het niet opportuun met afzonderlijke sectoren overleg te plegen. Ik verwijs in dit verband ook naar mijn recent antwoord op een analoge vraag van volksvertegenwoordiger De Meyer, zij het toegespitst op de landbouwsector, en naar mijn beleidsnota.

De voorzitter: Mevrouw Berx heeft het woord.

Mevrouw Cathy Berx: Ik dank u voor uw antwoord, mijnheer de minister.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de SERV-enquête rond psychische vermoeidheid van hogeschooldocenten en -lectoren

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Poleyn tot de heer Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de SERV-enquête rond psychische vermoeidheid van hogeschooldocenten en -lectoren.

Mevrouw Poleyn heeft het woord.

Mevrouw Sabine Poleyn: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, in het najaar van 2003 publiceerden de kranten het onderzoek van de SERV naar de psychische vermoeidheid van hogeschooldocenten en -lectoren. De cijfers vielen positief uit voor de motivatie: 84 percent doet zijn job graag, tegen 76 percent voor de gemiddelde beroepsbevolking.

De cijfers over de psychische vermoeidheid waren echter alarmerend. Terwijl 4,5 percent van de totale Vlaamse beroepsbevolking problematisch

Poleyn

psychisch vermoeid bleek te zijn, was dat voor de Vlaamse hogeschooldocenten en -lectoren bijna dubbel zo hoog, namelijk 8,7 procent. Stijgende studentenaantallen en opeenvolgende besparingen in het personeelsbestand maken de werkdruk immens, zo werd gezegd. Het gevolg van die vermoeidheid was merkbaar in de scholen. Ernstig vermoeide werknemers zijn volgens het onderzoek twee keer zo vaak afwezig, denken vaak aan veranderen van job en solliciteren ook vaak naar een andere job.

De onderzoekers stelden uitdrukkelijk dat de hogeschooldepartementen zelf kunnen ingrijpen op het gebied van hun personeelsbeleid, maar gaven tegelijk ook aan dat dit alleen niet zou volstaan. Ook het beleid zou een andere aanpak moeten vertonen. De onderzoekers spraken zich evenwel niet uit over de inhoud van die aanpak, zij het wel dat ze stelden: 'Maar meer mensen en middelen spelen daarin zeker een rol.'

In de commissie voor Onderwijs stelden de heren Luc Martens en Karlos Callens daarover vragen om uitleg aan voormalig onderwijsminister Vanderpoorten. Zij was van plan om met de Vlaamse Hogescholenraad te overleggen. Intussen zijn we meer dan een jaar later, en terwijl de TBS-regeling voor leraren in het basis- en secundair onderwijs door overgangsmaatregelen wat versoepeld werd, konden en kunnen hogeschooldocenten en -lectoren niet van die gunst genieten. Ik las in de krant dat u in het overleg voor de nieuwe cao de werkdruk en de planlasten in het onderwijs centraal plaatst.

Mijnheer de minister, hebt u weet van om het even welk vervolg op de SERV-onderzoeksresultaten van toen? Zo ja, wat is dat vervolg dan precies? Bestaat de kans dat de hogeschooldocenten en -lectoren in kwestie alsnog een gunst kunnen genieten analoog aan de TBS-regeling van hun collega's uit het basis- en secundair onderwijs? Denkt u aan nog andere maatregelen als antwoord op de in de SERV-enquête gestelde personeelsproblemen in de Vlaamse hogescholen?

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw Poleyn, deze studie krijgt in ieder geval geen verlengstuk.

De studie van de SERV is in hoofdzaak gebaseerd op de zelfperceptie van de doelgroep. Het subjectief ervaren van omgevingsfactoren speelt een belangrijke rol bij zaken zoals psychische vermoeidheid en welbevinden. Het plaatsen van de subjectieve ervaring in de volledige context van persoonsgebonden factoren en omgevingsfactoren is evenwel onontbeerlijk om tot een juist beeld te komen. Hoe dan ook, een perceptie die in een bepaalde doelgroep negatiever is dan in andere doelgroepen, wijst op een realiteit die leeft, en moet ook in die zin worden benaderd.

Het bieden van een antwoord op de problematiek en het vinden van een geschikte remedie is daarom niet eenvoudig. De studie toont aan dat de zaak heel verscheiden is. De vaststellingen in de studie bieden een indicatie dat factoren zoals taakbelasting en betrokkenheid ongetwijfeld wel een rol spelen, maar dat psychische vermoeidheid en problemen met welbevinden allicht niet lineair en exclusief aan deze factoren kunnen worden toegeschreven. Zij bieden ook een indicatie dat niet enkel persoonsexterne factoren het probleem veroorzaken en dat heel waarschijnlijk zelfs een interactie tussen een veelheid van factoren aanwezig is.

De studie verwijst zowel naar hogeschoolinterne factoren als naar sectorale factoren. Het gewicht van de hogeschoolinterne factoren ligt minstens even hoog als dat van de sectorale factoren. Het nemen van de geschikte maatregelen om de psychische vermoeidheid te doen dalen en het welbevinden optimaal te maken, moet een gezamenlijk aandachtspunt zijn van zowel de hogescholen als de overheid.

De resultaten van de SERV-studie hebben mede de motivering gevormd voor de Vlaamse Regering om aan de financiering van de hogescholen een eenmalige injectie toe te voegen. Ik onderzoek momenteel de kostprijdsdeterminanten voor deze injectie.

Het hogeschoolpersoneel heeft de voorbije jaren de mogelijkheid gehad om onder zeer gunstige voorwaarden – 75 procent van de activiteitswedde – met TBS te gaan. De TBS-regeling als dusdanig maakt deel uit van de algemene problematiek inzake eindeloopbaan. De verlenging van de overgangsregeling inzake de TBS 58+-regeling voor het hogeschoolpersoneel zal binnen deze context worden behandeld.

Vandenbroucke

De eenmalige injectie biedt aan de hogescholen ondersteuning om initiatieven te nemen met het oog op het verhogen van het welbevinden van hun personeel. Daarenboven gaan de regelgevende initiatieven vanaf vandaag gepaard met een reguleringsimpactanalyse of RIA. Deze analyse belicht onder meer de consequenties van de regelgeving voor het personeel. De RIA vervult daardoor een geschikte signaalfunctie om desgevallend de regelgeving bij te sturen.

De voorzitter: Mevrouw Poleyn heeft het woord.

Mevrouw Sabine Poleyn: Ik dank u voor uw antwoord, mijnheer de minister. Ik zal dit verder blijven volgen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 15.19 uur.*

HANDELINGEN

De handelingen zijn het woordelijk verslag van de plenaire vergaderingen en van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties en vragen om uitleg.

Ze worden in twee edities uitgegeven:

- de eerste, met witte kaft, bevat de handelingen van de plenaire vergaderingen;
- de tweede, met witte kaft en met bovenaan links de letter C met een chronologisch volgnummer, de vermelding van de commissie met het volgnummer van de vergadering per commissie, bevat de handelingen van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties en vragen om uitleg. Per commissie en per vergadering wordt een editie van de handelingen uitgegeven.

FIN : Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
SFIN : Subcommissie voor Financiën en Begroting
BRU : Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand
BIN : Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken, Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetevaluatie
WON : Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen
BUI : Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme
OND : Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
CUL : Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
WEL : Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
ECO : Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie
SWAP: Subcommissie voor Wapenhandel
LEE : Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
SLAN: Subcommissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
OPE : Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie

